

Thora Brodersens tale ved Dansk Kvindesamfunds 25-årsjubilæum

Taler

Thora Brodersen
Kvindesagsforkæmper

Sted

København

Naar man har hørt denne Beretning om Kvindesagens Gang, fristes man til at kaste et Blik tilbage paa Kvindens Stilling. Der har jo paa en Maade altid været en Kvindesag, for saa vidt man ved denne forstaar, at der bliver paalagt Kvinderne en særlig Stilling eller Pligt. Jeg vil derfor søge at give et kort Overblik over de forskellige Tiders Bestemmelse af Kvindelighedens Idé, og jeg véd da ingen bedre at begynde med end Jøderne.

I den gammeltestamentlige Opfattelse er det især i sin Stilling som Moder, at Kvinden hædres, men at hendes Betydning ogsaa strakte sig til andre Omraader, at hun greb ind i det borgerlige og kirkelige Liv, ser vi af, at der fandtes kvindelige Dommere og Profeter. I den jødiske Opfattelse af Kvinden har der været en samfundsbevarende Magt. I det hedenske Norden, som vi kender det fra Sagaerne, har Kvinden en fribaaren Stilling. Allerede tidlig giver den individualistiske Sans, som er Nordboen egen, sig tilkende; hun er Mandens jævnlig. Som Valkyrie begejstrer hun til Daad, hun elsker Kampen som han, i vild Kamplyst kan hun overgaa Manden, men hun kan ogsaa være den fagre Mø, den stærke og dog milde Hustru, der i Ægteskabet raader sammen med Manden. Hos et Urfolk som Finnerne findes endnu den ældgamle Skik, at Bedstemoderen i en Familie bliver den styrende, den, hvis Afgørelse alle bøjer sig for.

Med Kristendommen véd vi alle, at Mandens og Kvindens Ligestilling som Menneske størst og fyldigst træder frem, og i den katholske Tid bidrog Jomfru-Maria-Dyrkelsen til at hæve Kvindelighedsidealet. Det var denne Dyrkelse, der affødte Riddertidens halvt religiøse Forherligelse af Kvinden, der senere udartede til Overdrivelse og Sværmeri.

Som en mægtig Bølge gik Renaissanceen hen over Landene med sin Fordring paa

det naturliges Ret. Renaissancen gav sig Udslag i kunstnerisk-, litterær og religiøs Retning. Den aandelige Bevægelse, der naaede herop, og som omformede den religiøse Bevidsthed, bragte atter et Omslag i Opfattelsen af Kvinden. Mens i den katholske Tid den ugifte Stand var bleven betragtet som en særlig Hellighedsstand, blev nu Ægteskabet prist som den eneste rette og Gud velbehagelige Stand, men samtidig søgtes det bevist med bibelske Grunde, at Kvinden stod under Manden. Der stod dog en Kamp mellem den middelalderlige og den ny Tids Opfattelse, men efterhaanden sejrede den ny Tid, og mange forskellige Ting bidrog lidt efter lidt til at indskrænke Kvindens Stilling.

Efterhaanden dækkedes der dog over dette Syn, og i Romantikens Tid er Kvinden bleven til en Gaade, et halvt mystisk, overjordisk Væsen, der skal inspirere Manden, men ikke selv tage noget Arbejde op. De Forfatterinder her i Norden, vi kender fra den Tid, vil ikke være deres Forfatterskab bekendt, som om det var noget ukvindeligt, og vedkendes det, er det med mange Undskyldninger og Raad til andre om ikke at befatte sig med sligt, som naar Fru Lenngren skriver:

Med Læsning ød ej Tiden bort,

vort Køn det lidet har fornødent,

men skal du læse, gør det kort,

at du dermed ej svider Grøden.

Mod al denne Begrænsning havde der længe ulmet Modstand, og i Begyndelsen af dette Aarhundrede findes der kvindelige Forkæmpere for større aandelig Frihed og økonomisk Selvstændighed, Ret til at faa sine Evner udviklede og gøre dem frugtbringende. Hermed er Kvindesagen fremme. Den har haft lige saa meget en etisk og moralsk Side som en økonomisk, den har i sin ædleste Form ikke villet være en blot ensidig Bestræbelse for at gavne Kvinden, men den har derigennem villet gavne Samfundet.

Om dette fuldt ud vil lykkes, vil Tiden vise. Meget er forandret, og mange Fordomme faldne, men meget i Tiden staar ogsaa fjendtlig imod det, bl. a. den Aand, hvoraf det meste af den nyere Tids Skønliteratur er fremgaaet. Som en

Reaktion mod det 16de og 17de Aarhundredes Opfattelse af Ægteskabet, for hvilket der ikke behøvedes Kærlighed, kom i Slutningen af det 18de Aarhundrede mere og mere Fordringen frem om Følelsernes Ret, og dette Aarhundredes Litteratur har atter og atter sunget Kærlighedens Pris. Men den Maade, hvorpaa den senere Tids Digtere skildrer Kvinden i dette Forhold, stemmer ikke med det, vi gjerne vilde have frem.

Hvorledes alt vil udvikles, afhænger vel mest af, hvorledes Ungdommen vil stille sig til Sagen, om den kun vil tage Resultaterne, uden at vurdere det store Arbejde, der er gjort, eller den vil føre den videre. Som blot human Bestræbelse vil det næppe lykkes, det er derfor glædeligt at se, at kristne Mennesker ogsaa har taget Arbejdet op derfor. Lad os tømme et Glas paa, at Nutidens unge Kvinder maa forstaa at føre Begreberne om sand Kvindelighed saaledes ud i Livet, at det maa blive til Velsignelse for hende selv og Slægten.

Kilde

Kvinden og Samfundet: 13. årg., nr. 1: ss. 10ff. Udg. af Dansk Kvindesamfund. Januar 1897.

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Festtale, Jubilæumstale, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/thora-brodersens-tale-ved-dansk-kvindesamfunds-25-aarsjubilaem>